

STEFANÍA KRISTINSDÓTTIR

MENNTUN NÚNA Í BREIÐHOLTI – ÞJÓNUSTA Í NÆRUMHVERFI

Tilraunaverkefni *Menntun núna* í Norðvesturkjördæmi og Breiðholti hafa það meginmarkmið að hækka menntunarstig með því:

- að efla menntun og stuðla að viðurkenningu á færni þeirra sem ekki hafa lokið prófi á framhaldsskólastigi,
- að efla innflytjendur með íslenskunámi og samfélagsfræðslu samhliða því að stuðla að viðurkenningu á menntun og færni sem aflað hefur verið í öðru landi,
- að stuðla að aukinni umræðu og þátttöku íbúa í menntun og fræðslu í þeirra nærsamfélagi.

Leitað verður leiða til að auka og efla þjónustu við íbúa með samstarfi við þjónustuaðila á borð við sveitarfélög, framhaldsskóla, stéttarfélög og símenntunarmiðstöðvar um að veita nám og ráðgjöf til íbúa.

Stefanía Kristinsdóttir

UNDIRBÚNINGUR VERKEFNISINS

Undirbúningur verkefnisins hófst 2013 með skipan verkefnisstjórnar sem í sátu fulltrúar fræðsluaðila, Samtaka atvinnulífsins, menntamálaráðuneytisins og Reykjavíkurborgar en Óskar Dýrmundur Ólafsson, hverfisstjóri Breiðholts, er formaður hennar. Skýrsla með verkáætlun og tillögum að aðgerðum lá fyrir í lok árs 2013. Jón Gnarr borgarstjóri og Illugi Gunnarsson mennta- og menningarmálaráðherra skrifuðu undir samning um tilraunaverkefnið 14. mars 2014 í Gerðubergi og fór þá annar áfangi verkefnisins af stað.

Í tillögum verkefnisstjórnar kom fram að tilraunirnar í verkefninu fælust í (Verkefnastjórn, 2014):

1. Að nýta aðstöðu og innviði Reykjavíkurborgar sem vettvang fyrir ráðgjöf, stuðning og fræðslu til markhópa.
2. Að byggja upp samstarf á milli kerfa í tengslum við þjónustu við markhópinn, t.d. með því að hvetja til og koma á samstarfsverkefnum félagsþjónustu, Vinnu-
málastofnunar, framhaldsskólans og framhaldsfræðslunnar.
3. Að samþætta stuðning og námsframboð framhaldsskóla og framhaldsfræðslu til að mæta ólíkum þörfum.
4. Að nýta Fab Lab-smiðjuna í Breiðholti til að kveikja áhuga á frumkvöðlastarfsemi, verknámi og starfsþjálfun.
5. Að nýta stofnanir Breiðholts, s.s. félagsþjónustu, skóla og grunnskóla, til að nálgast markhópa verkefnisins.

6. Að vinna með grasrót innflytjenda og ólíkra innflytjendasmfélaga, bæði í borginni og í Breiðholti.
7. Að fyrirtæki og stofnanir í Breiðholti gefi starfsmönnum, sem ekki hafa lokið formlegu námi eftir grunnskóla, kost á að fara í raunfærnimat og í framhaldi að hefja nám með vinnu.
8. Að setja af stað starfskynningarverkefni þar sem þátttakendum gefst kostur á að kynnst ólíkum störfum.
9. Að stuðla að gerð 1–6 mánaða starfsþjálfunarsamninga við fyrirtæki og stofnanir til að gefa fólki í atvinnuleit og fólki sem nýtur fjárstuðnings frá félagsþjónustu kost á að kynnst ólíkum störfum.
10. Að þróa og aðlaga þjónustu og ráðgjöf að þörfum innflytjenda, meðal annars vegna raunfærnimats og stuðla að því að innflytjendur búsettir í hverfinu fái viðurkenningu á menntun sinni.

BREIÐHOLTIÐ

Í Breiðholti búa 20.698 manns eða 17,3% allra Reykavíkinga. Af íbúum Breiðholts búa flestir eða 8.679 í Efra-Breiðholti, næstflestir eða 8.114 búa í Seljahverfi en færstir búa í Neðra-Breiðholti eða 3.905. Í Breiðholti er hlutfall innflytjenda um 18% eða 3.724 manns en hlutfall innflytjenda á Íslandi er 9,1%.

Tafla 1 – Menntun í Breiðholti.

Menntunarstig	Karlar og konur	Grunnmenntun	Framhaldssk. menntun	Háskólamenntun	Upplýsingar vantar
Hverfi	Aldur	Hlutfall %	Hlutfall %	Hlutfall %	Hlutfall %
Reykjavík	Alls 16–74 ára	32,8	33,6	32,4	1,1
Reykjavík	16–24 ára	62,0	34,8	2,5	0,7
Reykjavík	25–54 ára	22,8	32,1	43,9	1,3
Reykjavík	55–74 ára	31,4	35,9	31,5	1,2
109 Breiðholt	Alls 16–74 ára	41,8	34,0	21,5	2,7
109 Breiðholt	16–24 ára	66,5	32,7	0	0,8
109 Breiðholt	25–54 ára	38,8	30,5	26,1	4,6
109 Breiðholt	55–74 ára	29,4	39,5	29,7	1,3
111 Breiðholt	Alls 16–74 ára	49,7	38,4	10,8	1,1
111 Breiðholt	16–24 ára	78,9	21,1	0	0
111 Breiðholt	25–54 ára	40,2	44,3	13,6	1,9
111 Breiðholt	55–74 ára	50,2	37,4	12,3	0

Fjöldi innflytjenda er mismunandi eftir hverfishlutum:

24,6% búa í Efra-Breiðholti, eða 2.134

16,2% búa í Neðra-Breiðholti, eða 634

11,8% búa í Seljahverfi, eða 956

Pólverjar eru fjölmennastir eða um 5% af íbúum Breiðholts (3% af landsmönnum), þá kemur fólk af asískum uppruna og því næst fólk frá Eystrasaltsríkjunum. Í skýrslu Fjölmenn-ingarseturs um stöðu innflytjenda kemur fram að hlutfall innflytjendabarna, sem hefja nám í framhaldsskóla, er 80% á meðan sambærilegt hlutfall íslenskra barna er 96% en brotthvarf innflytjenda er um 20% sem er örlítið meira en brotthvarf íslenskra ungmenna en hlutfall erlendra nemenda í grunnskólum í Efra-Breiðholti er mjög hátt en í Fellaskóla er hlutfallið um 70%.

Hlutfall íbúa í Breiðholti á aldrinum 25–54 ára í Breiðholti, sem aðeins hefur lokið grunnskólaprófi, er talsvert hærra en í Reykjavík almennt. Í Neðra-Breiðholti og Seljahverfi er hlutfallið 41,8% og í Efra-Breiðholti er hlutfallið enn hærra eða 49,7%. Í öðrum hverfum Reykjavíkur er meðaltal þeirra, á aldrinum 25–54 ára, sem einungis er með grunnskólapróf 32,8%, sjá töflu 1.

Áætla má að um 3.300 manns á aldrinum 25–54 ára séu án formlegrar menntunar. Erfiðara er að segja til um menntunarstig brotthvarfshópsins (18–25 ára) enda hluti hans enn í framhaldsskóla.

Tafla 2 – Hlutfall nemenda sem finnst mjög eða frekar líklegt að þau fari í nám á háskólastigi. Niðurstöður R&G.

	Breiðholt 2012	Reykjavík 2012
9. bekkur	74%	82%
10. bekkur	70%	81%

Þegar viðhorf nemenda í 9. og 10. bekk til menntunar eru skoðuð kemur í ljós að lægra hlutfalli þeirra finnst *mjög líklegt* eða *líklegt* að þau fari í nám á háskólastigi en almennt gerist í Reykjavík, sjá töflu 2.

Þjónustumiðstöð Breiðholts og Fjölbreyttaskólinn í Breiðholti vinna saman að skimun fyrir brotthvarfi í grunnskólum í hverfinu. Markmið verkefnisins er að styðja við og ná til þeirra nemenda sem líklegir eru til að fara ekki í framhaldsskóla eða hverfa úr námi. Til að sporna gegn brotthvarfi hefur þeim nemendum, sem skimaðir eru með einkenni þunglyndis og kvíða, verið boðið að taka þátt í hugrænni atferlismeðferð (HAM) og hefur það skilað góðum árangri. *Menntun núna* í samstarfi við Þjónustumiðstöð Breiðholts, FB og Vinnuálastofnun mun bjóða upp á HAM-námskeið fyrir eldri nemendur og einstaklinga sem óska eftir stuðningi vegna kvíða og þunglyndis.

Samkvæmt upplýsingum frá Velferðarsviði Reykjavíkur-

borgar búa 26% þeirra sem fá fjárhagsaðstoð í Reykjavík í Breiðholtshverfi. Árið 2012 var fjöldi einstaklinga í Breiðholti sem fékk fjárhagsaðstoð 1.071 en þar af voru 863 með framfærslustyrk og af þeim 164 einstaklingar með fjárhagsaðstoð allt árið. Aðrir fengu heimildargreiðslur, þ.e. fyrirframgreidda húsaleigu, tannlækningar og/eða námsstyrki. Úrræði verkefnisins *Menntun núna* verða kynnt fyrir notendum félagsþjónustunnar auk þess sem leitað verður leiða til að þróa og prófa nýjar leiðir fyrir ákveðna hópa notenda.

Tafla 3 sýnir menntun, fjölda og hlutfallslega skiptingu notenda fjárhagsaðstoðar. Þar kemur fram að rúmlega 70% þeirra sem njóta fjárhagsaðstoðar eru einungis með grunnskólapróf. Ef þessi prósentu er yfirfærð á heildarfjölda þeirra notenda þá má áætla að rúmlega 700 manns hafa einungis lokið grunnskólaprófi.

ÞARFAGREINING

Þarfagreining á vegum Menntunar núna fór fram annars vegar með gagnaöflun í tengslum við lýðfræði Breiðholts og hins vegar með gögnum sem aflað var með viðtölum, rýnihópum, umræðufundum með fulltrúum markhópsins, með ráðgjöfum sem sinna honum og öðrum hagsmunadílum.

Í byrjun verkefnisins vann verkefnisstjórnin eftirfarandi SVÓT-greiningu (styrkleikar, veikleikar, ógnanir og tækifæri) þar sem fram kom að:

- styrkleikar væru meðal annars aðgengi að markhópum, mögulegri samþættingu á milli skólakerfa, fjölbreyttu framboði á menntun, jákvæðu viðhorfi og fjölmenningsstarfi í hverfinu,
- veikleikarnir fælust m.a. í persónulegum aðstæðum fólks, skorti á virðingu fyrir menntun, fordómum og ónógum stuðningi við fólk í námi,
- ógnanir fælust meðal annars í að fólk fengist ekki til þátttöku, að upplýsingar skorti og að ekki væru til staðar ferli og leiðir til að mæla og meta árangur,
- tækifærin fælust meðal annars í að meta nám frá heimalandi, ná mætti til fólks í þeirra nærumhverfi, tengslum við notendur þjónustumiðstöðvar og í gegnum Vinnuálastofnun og verkefnisstjórn.

Skipulögð var SVÓT-greining meðal 15 ráðgjafa frá þjónustumiðstöð Breiðholts þar sem grunnsurningin var „*Hvernig getum við stutt notendur til að sækja sér aukna menntun?*“

Tafla 3 – Menntun nótenda fjárhagsaðstoðar 2012 hjá þjónustumiðstöð Breiðholts.

Menntun	Fjöldi notenda	Hlutfall %
1. stig barnaskólastig	48	6,82%
2. stig unglingastig	453	64,35%
3. stig framhaldsskólastig	145	20,60%
4. stig viðbótarstig	34	4,83%
5. stig háskólastig	22	3,13%
6. stig doktorsstig	2	0,28%
Samtals	704	100%

Þar kom meðal annars fram að mikilvægt væri að niðurgreiða námskeið og koma til móts við ólíkar þarfir og bakgrunn notenda. Mikilvægt sé að nýta vel tengsl ráðgjafa við notendur þjónustunnar en um leið undirstrika að um einstakt tækifæri væri að ræða til að fara aftur í nám eða út á vinnumarkaðinn.

Staðið var fyrir þremur rýnifundum með íbúum í Breiðholti:

- **7. október – Blandaður hópur.** 9 einstaklingar, innflytjendur, notendur félagsþjónustu, fólk sem lokið hafði formlegu námi á fullorðinsaldri og fólk sem ekki hafði lokið formlegu námi.
- **18. nóvember – Hópur innflytjenda.** 8 einstaklingar með annað móðurmál en íslensku, flestir höfðu búið í landinu lengi, höfðu vald á íslensku og voru virkir í samfélagsstarfi.
- **27. nóvember – Hópur Íslendinga á vinnumarkaði** sem ekki hafði lokið formlegu námi.

Séu niðurstöður rýnihópanna teknar saman þá kom fram að lykilatíði væri að nám væri hagnýtt og starfstengt, þ.e. bætti stöðu þátttakenda á vinnumarkaði. Varðandi hindranir kom fram hjá öllum að áhugaleysi væri oftast hindrun. En auk þess kerfislegar hindranir gagnvart þeim sem eru án vinnu, þ.e. mikilvægi þess að framfærslustuðningur og atvinnuleysisbætur féllu ekki niður við að fara í nám. Kostnaður við námið sem slíkt var sjaldnast hindrun nema ef það hefði í för með sér tekjutap. Allir voru sammála um mikilvægi þess að meta starfsreynslu og fyrri nám til styttingar á náminu og í hópi innflytjenda var íslenskukennsla lykilatíði og samfélagsfræðsla ýmiss konar en þar kom meðal annars fram að mikilvægt væri að skilgreina betur þjónustu og móttöku

Tafla 4 – Einingum lokið.

Nemendur	Einingum lokið
119	0–18 einingar
80	19–37 einingar
48	38–58 einingar
39	59–83 einingar
30	84–174 einingar

innflytjenda, til dæmis með því að gera kröfu um að fólk tæki þátt í ákveðinni fræðslu og fengi ókeypis íslenskunámskeið.

Brotthvarfshópur

Ákveðið var að vinna sérstaklega með brotthvarfsnemendur á aldrinum 18–25 ára sem stundað hafa á einhverjum tíma nám við Fjölbrotarskólann í Breiðholti. Greiningarvinna Berglindar Höllu Jónsdóttur, áfangastjóra í FB, leiddi í ljós að 316 Breiðhyltingar á aldrinum 18–25 ára (fædd 1988–1996) hafa hafið nám í FB en ekki lokið því, 193 karlar og 123 konur. Umræddir nemendur hafa lokið 0–174 einingum á framhaldsskólastigi en stúdentspróf er 140 einingar. Þegar litið er til fjölda eininga, sem nemendur hafa lokið, þá kemur í ljós að flestir hafa staldrað stutt við eða lokið 0–18 einingum en einnig er stór hópur sem ætti að eiga tiltölulega stutt eftir til að ljúka starfsnámi eða stúdentsprófi, þ.e. hefur lokið 84–174 einingum, sjá töflu 4. Nemendurnir voru flestir á almennum bóknámsbrautum eða 195 en 121 á starfs-/verknámsbrautum.

Frá þátttakendum í rýnihópi

- „hef prófað að vera í fjarnámi ... alltof erfitt ... „ Betra ef fyrirlestrar væru á netinu og tími í skóla myndi nýtast í aðstoð“
- „Mér fannst ekki neitt spennandi í boði enginn áfangastaður í kerfinu“
- „þú ert á tvöföldum hraða á kvöldin ...“
- „Slæmt?“ „ef þú ert ekki búinn að vera lengi í skóla“
- „er ekki hægt að taka alls konar verkefni ... í staðinn fyrir að láta alla hópana fara í gegnum það sama ... Ég held að það sé ekki hægt að finna eina lausn fyrir alla“
- „... ég hef ekki sama stuðningsnet og flestir... ef ég missi framfærsluna þá bý ég bókstaflega á götunni ...“

ÁRANGUR AF VERKEFNINU

Árangur af verkefninu verður ekki síst metinn með því að mæla árangur þátttakenda meðan á verkefninu stendur þar sem ólíklegt er að árangur sjáist í opinberum gögnum, a.m.k. ekki á þeim tveimur árum sem verkefnið nær til þar sem aðeins lítil hluti þátttakenda mun geta lokið formlegu námi á þeim tíma. Í samningi við ráðuneytið voru eftirfarandi árangursviðmið: (Mennta- og menningarmálaráðuneytið, 2014):

- 1.220 einstaklingar fari í ráðgjafaviðtöl,
- 180 einstaklingar fari á íslenskunámskeið,
- 720 einstaklingar taki þátt í fræðslukvöldum og opnum námskeiðum,
- 230 einstaklingar taki þátt í lengri námskeiðum framhaldsfræðslunnar,
- 90 brotthvarfsnemendur hefji nám að nýju,
- 30 nemendur taki þátt í námskeiðinu Námskrafti,
- 60 einstaklingar fari í raunfærnimat,
- 600 einstaklingar fái mat/viðurkenningu á sínu fyrra námi.

Meginþinginn í starfseminni um vorið fólst í undirbúningi fyrir næsta haust varðandi námsframboð, almenna fræðslu, ráðgjafabjónustu og kynningarstarf.

Íslenskuþorpið

Gerður var samningur við verkefnið „Íslenskuþorpið“ sem fór af stað í tengslum við íslenskukennslu fyrir erlenda stúdenta í Háskóla Íslands. Nemendur eru þjálfaðir í að eiga í samskiptum við stofnanir og fyrirtæki á íslensku og tóku 10 fyrirtæki og stofnanir í Breiðholti þátt í Íslenskuþorpinu. Íslenskunemarnir undirbúa sig í kennslustofu áður en þeir fara í Íslenskuþorpið til að sinna erindum sínum. Starfsfólkið í fyrirtækjunum tekur þeim fagnandi og tryggir að íslenska verði töluð við afgangsluna. Íslenskuþorpið myndar þannig styðjandi umgjörð á leið til virkrar þátttöku í samfélaginu, sjá nánar www.islenskuthorpid.is.

Aðferðir og nálgun Íslenskuþorpsins hefur verið markvisst beitt á fjórum íslenskunámskeiðum á vegum verkefnisins auk þess sem allir kennarar og nemendur hafa getað nýtt sér þjálfun og reynslu fyrirtækja í hverfinu af verkefninu. Þann 16. október síðastliðinn var kynning fyrir íslenskukennara hjá Mími-símenntun og Jafnréttishúss á Íslenskuþorpinu

Nemendur í íslenskukennslu Jafnréttishúss fyrir arabískar konur.

og þar var ræddur er sá möguleiki að Mímir geri samstarfs-samning við Íslenskuþorpið um þjálfun kennara, þróun og aðlögun námsefnis í íslenskukennslu.

Ráðgjöf

Náms- og starfsráðgjafi Menntunar núna hefur verið í tengslum við brotthvarfshóp úr FB sem telur rúmlega 316 einstaklinga auk þess að vinna með þeim hópi umsækjenda í FB sem ekki fær skólavist. Þessi vinna hefur skilað inn nemendum í lengri námsbrautir framhaldsfræðslunnar og í kvöldskóla FB. Jafnframt hefur ráðgjafinn heimsótt alla grunnskóla í hverfinu með kynningar og ráðgjöf. Ráðgjöf fer einnig fram í námsbrautum og á námskeiðum.

Ráðgjafar í Þjónustumiðstöð Breiðholts hafa jafnframt kynnt námsframboð og þjónustu Menntunar núna fyrir notendum félagsþjónustunnar í Breiðholti en árlega nýta rúmlega 700 manns þjónustu ráðgjafanna. Mannréttindaskrifstofa Reykjavíkurborgar hefur með stuðningi frá verkefninu boðið upp á opna tíma ráðgjafa í Borgarbókasafninu í Gerðubergi auk þess að koma inn í íslenskutíma og landnemaskóla með kynningar á sinni þjónustu. Lítil aðsókn hefur verið að ráðgjöf í opnum tímum en sett var af stað markaðsátak í október til að vekja athygli á þjónustunni.

Námskeið og stoðþjónusta

Um 160 nemendur hafa lokið eða stunda íslenskunám í tengslum við verkefnið. Um 45 nemendur stunda nám eða hafa lokið námi í Landnemaskólanum (íslenska og samfélag) frá Mími-símenntun, einum Landnemaskóla lokið. Í október fór af stað Landnemaskóli í samstarfi við Vinnuálastofnun en námið er starfstengt og hluti af námskeiðinu er starfsþjálfun á vinnustað sem Mímir, Íslenskuþorpið, Reykjavíkurborg og Þjónustumiðstöð munu vinna að.

Um 30 ungmenni stunda eða hafa lokið námskeiðunum frá Námsflokkum Reykjavíkur. Um 15 nemendur hófu nám

Íslenska og Landnemaskólinn (vor og haust 2014)

Námskeið framhaldsfræðsla	Fjöldi	Hver heldur
Íslenskunámskeið 1 blönduð	2	Mímir-símenntun
Íslenskunámskeið 2 blönduð	2	Mímir-símenntun
Íslenskunámskeið tungumálahópar	6	Mímir-símenntun
Íslenskunámskeið tungumálahópar	2	Jafnréttishús
Landnemaskóli	3	Mímir-símenntun
Námsbrautir fyrir brotthvarfshóp 18–25 ára		
Grunnmenntaskóli í FB	1	Mímir-símenntun
Námskraftur I	1	Námsflokkar Reykjavíkur
Námskraftur II	1	Námsflokkar Reykjavíkur
Starfskraftur	1	Námsflokkar Reykjavíkur

í Grunnenntaskólanum frá Mími sem kenndur er í FB en hópurinn er að stærstum hluta nemendur sem hafa horfið frá námi í FB. Samstarf Mímis og FB getur orðið fyrirmynd að sams konar samstarfi framhaldsskóla og framhaldsfræðslustofnana.

Boðið er upp á stuðningstíma einu sinni í viku í stærðfræði, íslensku og ensku 102 í Fjölbrautarskólanum í Breiðholti. Mikil eftirspurn var eftir aukatímum í stærðfræði sem var fjölgað í kjölfarið. Stóðtímar eru aðgengilegri bæði fyrir nemendur í FB og námsbrautum Mímis og Námsflokkanna. Námsráðgjafi *Menntun núna* hefur haldið námskeið í náms-tækni fyrir kvöldskólanemendur, nemendur á starfsbraut og í Grunnenntaskólanum. Námsráðgjafi tekur viðtöl við alla nemendur í lengri námsbrautum og hittir þá reglulega til að fara yfir námsframvindu og líðan.

Á næsta ári er fyrirhugað að fara af stað með a.m.k. eitt námskeið af Námskrafti, 2 Grunnenntaskóla, 2 Landnemaskóla og mögulega Menntastöðir. Þá er horft til þess að bjóða upp á eina samþætta önn fyrir leik- og skólalíða og stuðningsfulltrúa í kjölfar raunfærnimats í stofnunum borgarinnar í hverfinu.

Sérnsniðin námskeið og samstarf

Verkefnastjóri Menntunar núna kom að hugmyndavinnu og stefnumótun um „Fjölskyldumiðstöð í Gerðubergi“ sem lögð var fyrir Borgarráð á haustdögum 2014. Í tengslum við þessa vinnu komu meðal annars upp hugmyndir um HAM-námskeið í samstarfi við Þjónustumiðstöð Breiðholts og FB sem og samstarf við Geðheilsustöð Breiðholts um námskeið fyrir notendur.

Geðheilsustöð Breiðholts hafði þegar haldið námskeiðið Gæfuspor fyrir þolendur ofbeldis sem glímdu meðal annars við þunglyndi og kvíða. Þegar höfðu tveir hópar farið í gegnum námskeiðið við Geðheilsustöðina með góðum árangri. Í mati á námskeiðinu kom fram vilji þátttakenda til að halda áfram að læra en námskeiðið hefur verið leið margra þátttakenda aftur út í samfélagið. Byggt á reynslu Starfsendurhæfingar Norðurlands á Akureyri, í samráði við starfsmenn Geðheilsustöðvar og þátttakendur í Gæfusporum, var þróað 10 vikna námskeið, kennt þrisvar í viku eftir hádegi í Árskógum. Þar var blandað var saman Núvitund og námskeiðinu „Breytingar, tækifæri og markmið“ auk þess sem þátttakendur unnu með námsráðgjafa að því að greina áhugasvið sín samhliða því að vinna náms- og starfsferilskrár. Árangur af námskeiðinu fór fram úr björtustu vonum

og flestir þátttakendur eru nú á leiðinni í nám eða aftur út á vinnumarkaðinn, margir eftir að hafa verið óvirkir í ár eða áratugi. Áframhaldandi samstarf verður við Geðheilsustöðina vegna næsta Gæfuspora námskeiðs sem og fræðslu og starfsþjálfunar notenda í Fab Lab.

Í samstarfi við Þjónustumiðstöð Breiðholts, Fjölbrautarskólans og Heilsugæslunnar í Breiðholti verður haldið námskeið í hugrænni atferlismeðferð (HAM) fyrir þá sem horfið hafa burt úr námi eða starfi sökum kvíða og þunglyndis. Hugmyndin byggist á samstarfi Þjónustumiðstöðvar við FB og grunnskóla í hverfinu þar sem framkvæmd var skimun á einkennum þunglyndis og kvíða hjá nemendum í 9. og 10. bekk þar sem boðið var upp á HAM-námskeið fyrir hópinn í viðtali við nemendur og foreldra þeirra. Meginmarkmið skimana og HAM-námskeiða var að fyrirbyggja brottþvarf og stuðla að frekara námi.

Í samstarfi við Þjónustumiðstöð Breiðholts og FB verður unnið að því að mæta þörfum ólíkra hópa í hverfinu fyrir fræðslu, sjálfsstyrkingu og starfsþjálfun með það að markmiði að fólk fari aftur í nám eða út á vinnumarkaðinn.

Fræðsla og fyrirlestrar

Þátttaka í opnum námskeiðum á borð við fimmtudagsfræðslu, núvitund, skyndihjálpar, opnu tölvuveri, Fab Lab-smiðjum og kynningum hefur verið góð. Fimmtudagsfræðsla er heiti á stuttum námskeiðum og erindum sem haldin eru á tveggja vikna fresti í samstarfi við Menningarmiðstöðina Gerðuberg og Þjónustumiðstöð Breiðholts og auglýst sem hluti af dagskrá hennar. Að jafnaði mæta 10–12 manns á hvern viðburð.

Á föstudögum er opið tölvuver fyrir byrjendur í samstarfi við Félagsstarfið í Gerðubergi en 6–10 manns mæta að jafnaði í fræðsluna sem er einstaklingsmiðuð. Námskeiðið „Í GRASRÓTINNI – um stofnun og rekstur frjálsra félagasamtaka“ fór af stað í byrjun nóvember og leiðtoganámskeið fyrir konur fer af stað í desember. Markmiðið með báðum þessum námskeiðum er að styðja við starfsemi félaga og sjálfbóðaliðastarf bæði innflytjenda og annarra íbúa.

Í undirbúningi er vikuleg íslenskukennslu og talþjálfun með áherslu á leiklist, tónlist og almenna skemmtun sem hefst í kjölfar útskrifta íslenskunámskeiða í nóvember. Haldin voru þrjú skyndihjálparnámskeið fyrir almenning vorið 2014 og boðið verður upp á tvö slík í nóvember auk þess sem átta vikna námskeið í núvitund hófst í lok október.

Nemendur í íslensku 1.

Raunfærnimat og mat á námi

Menntun núna hefur staðið fyrir kynningarfundum, þýtt upplýsingabækling um raunfærnimat á 10 tungumál og unnið umfjöllun og greinar um raunfærnimat fyrir Breiðholtsblaðið auk þess að kynna tilboð IÐUNNAR fræðsluseturs í námsvísi Menntunar núna. Nokkrir hafa hafa nokkrir nýtt sér matsnefnd FB til að fá nám og reynslu sína metna til eininga á framhaldsskólastigi.

Raunfærnimat fyrir skóla- og leikskólaliða var kynnt á fundum með starfsfólki skóla og leikskóla í hverfinu og hafinn er undirbúningur fyrir raunfærnimat í stofnunum borgarinnar í hverfinu sem og kynning og undirbúningur fyrir raunfærnimat í almennum bóklegum greinum. Fundað hefur verið með lykilstjórnendum hjá Reykjavíkurborg um aðkomu að verkefninu og mögulegan ávinning starfsmanna af raunfærnimati og frekara námi, bæði hvað varðar nám meðframstarfi og umbun að loknu námi.

Farin er af stað vinna í að samþætta upplýsingamiðlun varðandi mat á námi sem aflað er frá öðru landi, bæði innan og utan EES, þar sem fram kemur bæði hverjir meta og hvað er metið í þeim tilvikum sem þær upplýsingar liggja frammi. Samandregnar upplýsingar verða þýddar á 10 tungumál utan íslensku auk þess sem boðið verður upp á ráðgjöf og stuðning til innflytjenda og annarra sem leita eftir slíkri viðurkenningu. Markmiðið er að ná til a.m.k. 600 einstaklinga með upplýsingar og ráðgjöf um þau ferli sem þar liggja að baki

en erfitt getur reynst að halda utan um árangur af þeirri þjónustu og miðlun.

Fræðsla í Fab Lab í Fellagörðum

Á fundi verkefnisstjórnar í september var samþykkt tillaga um að verkefnastjórn Menntunar núna ynni að hluta í Fab Lab Reykjavík í Fellagörðum undir stjórn Fjölbrotarskólans í Breiðholti. Hlutverk verkefnisstjóra Menntunar núna er að tengja Fab Lab við nærsamfélagið, stuðla að samstarfi við skóla og frístundamiðstöðvar í hverfinu. Fab Lab er stafræn smiðja þar sem nemendur, frumkvöðlar og fólk úr samfélaginu kemur til að þróa hugmyndir sínar með því að nota frjálsan og opinn hugbúnað til að vinna að stafrænni hönnun og vörubrúun í þeim vélum og tækjum sem eru í smiðjunni, s.s. þrívíddarprentara, vínlskera, laserskera og fræsara. Þegar hafa verið haldnar hafa verið tvær opnar smiðjur í Fab Lab og fyrirhugaðar eru tvær til viðbótar fram að áramótum. Auk þess hefur verið skipulagður fjöldi fræðslufunda fyrir starfsmenn skóla og frístundamiðstöðva og framhaldsfræðslunnar.

Lykillinn að virku starfi Fab Lab er einmitt þjálfun kennara og leiðbeinenda sem geta í kjölfarið nýtt sér möguleika smiðjunnar. Námsflokkar Reykjavíkur munu kenna námskeið í smiðjunni sem hluta af námsbrautinni Starfskrafti auk þess sem tveir listgreinakennarar hjá Námsflokkunum munu taka þátt í Fab Academy sem fer af stað í janúar. Miðberg frístundamiðstöð og *Menntun núna* munu standa fyrir nám-

skeiði í nóvember fyrir ráðgjafa og leiðbeinendur í Breiðholti. Markmiðið er að gera Fab Lab að vettvangi fyrir fræðslu og skapandi tólmundastarf.

Íslenska og móttaka innflytjenda

Verið er að þróa hugmynd um móttökuvíðtal við innflytjendur sem flust hafa til Íslands á síðustu fimm árum og búa í Breiðholti. Hugmyndin varð til í samstarfi við verkefnið *Menntun núna* í Norðvesturkjördæmi og í undirbúningi að tveimur ráðstefnum sem verkefni stóðu saman að undir yfirskriftinni „Íslenska og fjölmenningsamfélagið“ á Ísafirði 8. október og í Breiðholti 10. október í samstarfi við Fjölmenningsarsetrið.

Á ráðstefnunni í Breiðholti var sjónunum beint að móttöku innflytjenda á meðan ráðstefna á Ísafirði fjallaði um „best practices“ í íslenskukennslu. Ákveðið var vorið 2014 að vinna sameiginlega heimasíðu fyrir verkefni sem opnuð var ráðstefnunum á slóðinni www.menntun-nuna.is en áður höfðu verkefni nýtt undirsíður hjá Reykjavíkurborg og Háskólanum á Bifröst.

Í erindi sem Phil Woods, fulltrúi verkefnisins fjölmenningsborgir hjá Evrópuráðinu, flutti á málþingi um fjölmenningu, sem haldið var í tengslum við umsókn Reykjavíkurborgar um aðild að verkefninu, kom fram að lykilaðili væri að ná til fólks með upplýsingar og þjónustu á fyrstu 6–10 vikunum eftir flutning til landsins. (Protopapa, 2014)

Elsa Arnardóttir, fyrrverandi forstöðumaður Fjölmenningsarsetursins, hefur leitt vinnu við þróun móttökuvíðtals/áætlunar fyrir innflytjendur fyrir verkefni *Menntun núna*. Leitað hefur verið eftir samstarfi við innanríkis- og félagsmálaráðuneytið vegna verkefnisins auk lykilaðila á borð við Mannréttindaskrifstofu Íslands og Reykjavíkurborgar, Innflytjendaráðs, Fjölmenningsráðs Reykjavíkurborgar og Fjölmenningsarseturs.

Hugmynd að tilraunaverkefni um móttökuvíðtal (Arnardóttir, 2014)

Kannað verður hvort hægt er að bjóða íbúum Breiðholts og Norðvesturkjördæmis af erlendum uppruna sem hafa flust til landsins undanfarin fimm ár upp á móttökuvíðtal. Jafnframt er lagt til að öllum þeim sem flytjast utan EES-svæðisins verði boðið upp á víðtal en með því fengist betri reynsla af þróunarverkefninu og það yrði ekki bundið við eitt hverfi eða landshluta. Til að taka víðtölin er ætlunin að þjálfar fólk sem býr yfir menningarfærni og tungumálakunnáttu. Víðtölin væru skráð í gagnagrunn þar sem fyllsta trúnaðar er gætt

og upplýsingar eru ekki persónugreinanlegar. Í víðtölinu yrði farið yfir helstu réttindi og skyldur í íslenskum samfélagi svo sem:

- hvar hægt sé að nálgast upplýsingar á ensku og fleiri tungumálum,
- upplýsingar um íslenskunámskeið og hvar sé hægt að leita eftir ráðgjöf,
- kynnt fyrir viðkomandi í hvaða tilvikum hann getur beðið um túlkþjónustu,
- bent á upplýsingar um félög innflytjenda og móðurmálskennslu.

Farið yrði yfir helstu atriði varðandi flutning á milli landa og skoðað hvort viðkomandi/börn hans eða maki séu öll með löglega búsetu og hverjar eru lagalegar forsendur dvalarinnar svo sem hvenær þarf að vera búíð að endurnýja leyfi og hverjar séu helstu forsendur leyfisins og endurnýjunar. Farið verður yfir með viðkomandi hvort búíð sé að fá víðtal í leikskóla/grunnskóla/framhaldsskóla vegna skólagöngu barns.

Í víðtölinu verður viðkomandi einnig spurður hvort hann vilji ekki skrá tölvupóstfang og tungumálakunnáttu svo auðveldara sé fyrir sveitarfélög og Fjölmenningsarsetur að miðla upplýsingum með markvissum hætti til hans. Skoðað verður hvort viðkomandi sé með menntun frá heimalandi og hvort hann þurfi aðstoð við að fá menntun metna. Í kjölfarið yrði leitast við að veita innflytjanda þá þjónustu sem hann þarf á að halda í samstarfi við fræðsluáðila og ráðgefandi stofnanir.

Verið er að áætla kostnað verkefnisins og er horft er til þess að vera í samstarfi við Mannréttindaskrifstofu Íslands varðandi utanumhald með verkefninu, ábyrgð og umsjón með þeim gögnum og upplýsingum sem safnast í víðtölinum. Unnið verður með Mími-símenntun, Fjölmenningsarsetri og Mannréttindaskrifstofu Reykjavíkur að því að finna og þjálfar samfélagstúlka og aðra ráðgjafa í að taka víðtölin og skrá þau.

ÞEKKINGARYFIRFÆRSLA OG FRAMTÍÐARSÝN

Samningi um tilraunaverkefni *Menntun núna* í Breiðholti lýkur í ágústlok 2015. Það er því skammur tími til stefnu, bæði til að draga lærdóm af þeim tilraunum sem eru í framkvæmd sem og að móta stefnu til framtíðar um hvernig hægt er að halda áfram með verkefnið í Breiðholti og yfirfæra aðferðir og reynslu verkefnisins yfir á önnur hverfi og stærri sveitarfélög.

Fjölskyldumiðstöð í Gerðubergi og reynsla af foreldrasamstarfi í tengslum við leik- og grunnskóla í hverfinu skapa verkefninu umgjörð fyrir verkefnið til framtíðar í Breiðholti. Áætlað er að Fjölskyldumiðstöðin verði opnuð í upphafi árs 2015. Horft er til fyrirmynda á borð við Pen Green varðandi skipulag fjölskyldumiðstöðvarinnar þar sem börn eru velkomin í opinn leikskóla, foreldrar geta fengið sér kaffi og sótt námskeið og ráðgjöf allt á einum stað.

Virkt samstarf er við nokkrar lykilsstofnanir hjá borginni svo sem Borgarbókasafn, Mannréttindaskrifstofu og Námsflokka Reykjavíkur. Verkefnið hefur verið rætt og kynnt bæði fyrir stjórnendum á Skóla- og frístundasviði sem og Skóla- og frístundaráði. Markmið þessara viðræðna eru að kalla eftir samstarfi við önnur hverfi borgarinnar um að koma á laggirnar sambærilegum verkefnum og samþættingu í sínum hverfum. Sem dæmi má nefna að verið er að opna glæsilega aðstöðu fyrir Borgarbókasafnið í Spönginni í Grafarvogi við hliðina á Borgarholtsskóla og skapar það fjölmörg tækifæri til samstarfs um nám og ráðgjöf fyrir brotthvarfshópinn í Grafarvogi.

Ný framkvæmdaráætlun um málefni innflytjenda og endurskoðun á ferlum við afgreiðslu hælisumsókna og móttöku hælisleitenda kalla á samþættingu milli ríkis og sveitarfélaga. Með því að þróa móttökuvíðtalið þá verði stigðið fyrsta skrefið bættari upplýsingagjöf og þjónustu við innflytjendur sem eru nýfluttir til landsins. Verkefnið getur vonandi nýst sem aðferð sem má aðlaga og innleiða á landsvísi.

HEIMILDIR

- Berglind Halla Jónsdóttir, áfangastjóri í FB. Febrúar 2014. Greining á brotthvarfsnemendum, úr Breiðholti og á aldrinum 18–25 ára.
- Elsa Arnardóttir. (2014). *Móttökuvíðtalið tilraunaverkefni*. Reykjavík: Menntun núna.
- Hagstofa Íslands- sérvinnsalur: Tölfræði 2012 um menntunarsstig (tafla 1) og hlutfall innflytjenda í Breiðholti.
- Mennta- og menningarmálaráðuneytið. (2014). *Samningur við Reykjavíkurborg vegna Breiðholtsverkefnisins Menntun Núna*. Reykjavík: Mennta- og menningarmálaráðuneytið.
- Mirela Protopapa um Phil Woods frá málþingi um Fjölmenningsborgir 16. október 2014.
- Rannsóknir og þjónustumat Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar. Guðmundur Sigmarsson. Nóvember 2013. Menntunarsstig notenda fjárhagsaðstoðar.
- Verkefnastjórn. (2014). *Úttektarskýrsla Menntunar Núna í Breiðholti*. Reykjavík: Menntun núna.

UM HÖFUNDINN

Stefanía G. Kristinsdóttir er verktaki hjá Reykjavíkurborg, verkefnastjóri í *Menntun núna* í Breiðholti. Hún er með BA-gráðu í heimspeki frá Háskóla Íslands, er rekstrarfræðingur frá Háskólanum á Bifröst, er með MBA-gráðu frá Háskólanum í Reykjavík með áherslu á stjórnun í rafrænu viðskiptaumhverfi og kennsluréttindi á framhaldsskólastigi frá Háskólanum á Akureyri. Stefanía stundar nú nám í margmiðlunarhönnun í Borgarholtsskóla. Hún starfaði í rúm sex ár sem skrifstofu- og verkefnastjóri hjá Rannsóknþjónustu Háskóla Íslands, hún starfaði í tvö ár sem verkefnastjóri hjá Þróunarfélagi Austurlands og í fjögur ár sem framkvæmdastjóri Þekkingarnets Austurlands. Frá 2011 hefur hún starfað sem framkvæmdastjóri hjá eigin fyrirtæki Einurð ehf. og hefur þar fengist við ritstjórn, stefnumótun og verkefnastjórnun. Dæmi um önnur verkefni sem hún hefur unnið að er sameining stoðstofnana á Austurlandi í Austurbrú.

ABSTRACT

The main objectives of the pilot project Education now in the Northwest Constituency and the Breiðholt neighbourhood in Reykjavík were to raise the educational level by:

- advancing the education and training of those who have not completed their secondary school education,
- empowering immigrants in their Icelandic studies and at the same time to encourage the validation of the education and skills that they have acquired in another country,
- encouraging the discussion and participation of the inhabitants of the education and teaching in their local community.

The utmost will be done to enhance this service for the inhabitants through education and counselling in cooperation with service providers, such as municipal authorities, secondary schools, trade unions and continuing education centres.